

Riktlinje för handläggning av ärenden gällande vuxna med missbruks- och beroendeproblem

Antagen av kommunstyrelsen den 14 september 2023

Dokumenttyp: Riktlinje
Diarienummer: KS 2023/512
Giltighetstid: Tills vidare
Dokumentansvarig: Avdelningschef, stöd- och omsorg

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Målgrupp	3
Grundläggande bestämmelser Författningsbestämmelser	4
Socialtjänstlagen (SoL)	4
Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)	4
Rätten till bistånd	4
Sekretess och sekretessbrytande bestämmelser	4
Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah och Lex Maja	5
Nationella riktlinjer	6
Regionala överenskommelser	6
Kommunal inriktning och mål.....	6
Förebyggande arbete.....	6
Tidiga insatser	7
Allmänna principer	7
Anhöriga	8
Handläggning	8
Aktualisering	8
Förfrågan/Ansökan	8
Anmälan.....	8
Annat sätt	9
Förhandsbedömning.....	9
Utredning.....	10
Beslut att inte inleda utredning.....	11
Barnperspektivet i utredningar av vuxna	11
Beslut	11
Överklagande av beslut	12
Verkställighet av beslut	13
Insatser	13

Vårdplan.....	14
Uppföljning	14
Våld i Nära relationer.....	14
Egenkontroll/granskning	14
Systematisk uppföljning och förbättringsarbete	14
Samverkan	14
Samordnad Individuell plan (SIP).....	15
Samverkan/Överflyttning av ärende till annan kommun	15
Beslut om behandling	16
Arbetsgivares rehabiliteringsansvar	16
Placering i HVB eller familjehem	16
Insats social bostad.....	16
Tidsbegränsade beslut.....	17
Egenavgifter	17
Vård och behandling av kriminalvårdens klienter	17
Förutsättningar för kontraktsvård	17
Kostnadsansvar	18
Anvisningar för handläggning av yttrande körkortsärenden.....	18
Lagstiftning	18
Körkortsyttrande	18

Inledning

Enligt 2 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Kommunens yttersta ansvar omfattar däremot inte de insatser som ligger inom andra huvudmäns ansvarsområden. Vad gäller arbetet med personer med missbruk finns regionala och lokala överenskommelser gällande samverkan och fördelning av ansvarsområden. Samverkan med andra huvudmän är en viktig arbetsuppgift inom socialtjänsten.

I socialtjänstlagens kapitel 5 finns särskilda bestämmelser för olika grupper, varav personer med missbruk av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel är en. Inom Socialtjänstlagen används benämningarna missbruk och missbrukare utan närmare definition. Socialtjänstens särskilda ansvar för hjälp och vård till vuxna missbrukare gäller endast vid missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. (RÅ 2005 ref.51).

Enligt 5 kap 9 § ska socialnämnden aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden ska i samförstånd med honom eller henne planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.

Syfte

Riktlinjen är ett styrdokument för verksamheten med missbruksvård inom kommunen. Syftet med riktlinjerna är rättssäkerhet och likabehandling när det gäller utredning, bedömning och tillgång till de insatser som erbjuds från kommunens socialtjänst. Riktlinjerna ska ge handläggare stöd och vägledning i arbetet och utgår från de nationella riktlinjerna, socialtjänstlagen, offentlighets- och sekretesslagen, förvaltningslagen och annan relevant lagstiftning som berör missbruksområdet.

Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Det är alltså inte möjligt att avvisa en ansökan med motiveringen att kommunen inte tillhandahåller den specifika tjänsten. Varje ansökan ska utredas och varje beslut ska vara baserat på den enskildes individuella behov. De krav som ställs på den enskilde ska därmed anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Målgrupp

Riktlinjerna vänder sig till handläggare som utreder vuxna, från 18 år och uppåt, med ett missbruk eller beroende av alkohol, narkotika och spel.

Grundläggande bestämmelser Författningsbestämmelser

Socialtjänstens arbete med vuxen, missbruks- och beroendevård regleras i huvudsak genom Socialtjänstlagen (2001:453) SoL, Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, Förvaltningslagen (1986:223), Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och Kommunallagen (1991:900). Kommunens yttersta ansvar omfattar dock inte insatser som åligger annan huvudman (2 kap. 2 § SoL).

Socialtjänstlagen (SoL)

Kommunens arbete med vuxna personer med beroende regleras i socialtjänstlagen, kompletterad med en tvångslagstiftning, lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Kommunens yttersta ansvar omfattar dock inte insatser som åligger annan huvudman (SoL 2 kap 2 §). Socialtjänsten ska aktivt sörja för att enskilda missbrukare får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Socialtjänsten ska planera hjälpen och vården i samförstånd med den enskilde och noga bevaka att planen fullföljs (SoL 5 kap 9 §).

Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

Om vårdbehovet inte kan tillgodoses med frivilliga insatser och kriterier för tvångsvård är uppfyllda har Socialnämnden ansvar för att hos Förvaltningsrätten ansöka om vård enligt Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Rätten till bistånd

Den som har behov av stöd och vård kan ansöka om detta i form av bistånd. Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv (4 kap. 1 § SoL). Den enskilde har alltid ett eget ansvar. Det bistånd som utges ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå (4 kap.1 § socialtjänstlagen).

Sekretess och sekretessbrytande bestämmelser

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i Offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1 § OSL). Detta innebär att man måste vara säker på att den enskilde eller någon närstående till denne inte kan uppleva obehag om uppgiften lämnas ut.

Sekretessen gäller såväl gentemot enskild som mellan myndigheter. Varje kommunal nämnd är en självständig myndighet. Socialtjänsten räknas som en verksamhetsgren. Inom verksamhetsgrenen kan tjänstemän samråda med kollegor

då det behövs för att fullgöra de uppgifter som åligger socialtjänsten. Enligt 26 kap. 9 § OSL kan uppgifter om en enskild eller någon närstående till denne lämnas mellan myndigheter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och hen:

- inte har fyllt 18 år,
- fortfarande missbrukar alkohol, narkotika och eller flyktiga lösningsmedel, eller
- vårdas med stöd av lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV). Samma gäller för uppgifter om en gravid kvinna eller närstående till henne om det behövs.

Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från den enskilde eller om det finns reglerat i lag. Inför utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska en sekretessprövning alltid göras.

Undantag kan även göras när det gäller barn som far illa enligt vad som är reglerat i lag.

Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah och Lex Maja

Alla som arbetar eller praktiserar inom socialtjänstens verksamheter är skyldiga att rapportera missförhållanden enligt lex Sarah. Lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet med Lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och missförhållanden förebyggas, samt om de ändå uppstår, rättas till. Målet är att den enskilde får insatser av god kvalitet och skyddas från missförhållanden. Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Enligt bestämmelserna om Lex Sarah ska anställda genast rapportera missförhållanden eller påtaglig risk för missförhållanden till den som bedriver verksamheten.

Lex Maja innebär att personal inom hälso- och sjukvård eller socialtjänsten ska lämna uppgift om ett djur som är nödvändig för ett ingripande av en kontrollmyndighet för djurskydd eller Polismyndigheten om ett djur påträffas som tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, uppenbart uppvisar symtom på sjukdom eller är allvarligt skadat. En uppgift får lämnas endast om det bedöms att bristen inte kan åtgärdas i samråd med den som håller djuret.

Nationella riktlinjer

Ragunda kommun utgår ifrån Nationella Riktlinjer avseende Vård och stöd vid missbruk och beroende som Socialstyrelsen har tagit fram. Socialstyrelsens första Nationella riktlinjer inom missbruk och beroende kom 2007. Därefter har de uppdaterats 2015, 2017 och 2019 – två mindre översyner och en större. Riktlinjerna innehåller rekommendationer om vård och stöd vid missbruk och beroende baserat på evidens och som Socialstyrelsen bedömer är särskilt viktiga för hälso- och sjukvården och socialtjänsten ur ett styr och ledningsperspektiv. Socialstyrelsen belyser att rekommendationerna kräver utökad samverkan mellan kommuner och regioner, men även mellan kommuner för att kunna erbjuda ett bredare utbud av insatser samt en integrerad vård och behandling.

Regionala överenskommelser

Kommunerna och regionen i Jämtland utarbetade 2011 en gemensam länsövergripande överenskommelse gällande riskbruk, missbruks- och beroendevården i länet. Överenskommelsen uppdaterades 2022 och reglerar ansvar, roller och samverkan mellan Jämtlands kommuner/Regionförbundet och regionen i Jämtland beträffande riskbruk, missbruk och beroende. Överenskommelsen bygger på Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård. Riktlinjerna förtydligar hur socialtjänsten och hälso- och sjukvårdens verksamhet kan samarbeta kring målgruppen. Målet med överenskommelsen är att alla som är i behov ska få så kvalitativa och effektiva behandlingsinsatser som möjligt, att ansvarsfördelningen är tydlig och där personal har kompetens i enlighet med tillgänglig kunskap. Dokumentet skall vara ett underlag för lokala överenskommelser mellan huvudmän. Brukarinflytandet ska stärkas och samverkan mellan olika aktörers ska förbättras. Dokumentet anger särskilda målgrupper att uppmärksamma där insatserna förutsätter samtidiga insatser mellan olika aktörer. Målgrupperna som anges är personer med samsjuklighet, gravida kvinnor med missbruk, personer med funktionsnedsättning och missbruk, barn med missbrukande föräldrar och personer med läkemedelsberoende.

Kommunal inriktning och mål

Förebyggande arbete

I Ragunda kommun finns en folkhälsosamordnare som har samordningsfunktionen för det förebyggande alkohol och drogarbetet i kommunen. Bygg- och miljöenheten ansvarar för tillstånd och tillsyn av serveringstillstånd

Arbetet med serveringstillstånd och tillsynsverksamheten har också en viktig funktion i detta och arbetet sker målinriktat för en fungerande samverkan mellan de olika aktörerna samt för att få en samsyn i kring vad förebyggande arbete innebär.

Tidiga insatser

När personer med ett missbruk blir aktuella för en åtgärd inom socialtjänstens missbruksvård har missbruket ofta avancerat och inneburit omfattande konsekvenser. Att så tidigt som möjligt upptäcka och erbjuda stöd till personer med ett missbruk innebär för socialsekreterarna som arbetar med missbruksvård att så snart det kommit till kännedom att någon kan vara i behov av insatser, kunna erbjuda en tid för att informera och erbjuda insatser. Vid underrättelse från polisen att en person har omhändertagits enligt Lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB) skickas alltid ett informationsbrev med erbjudande om kontakt och information. Om det finns barn i hushållet skrivs anmälan avseende oro för barn. En bedömning ska göras i varje enskilt fall.

Smadit är en metod där polis i samarbete med socialtjänst och primärvård arbetar för att få rattonyktra att snabbt komma under behandling och rehabilitering. Metoden innebär att rattonyktra ska få ett erbjudande om samtal med socialtjänsten så fort som möjligt och helst inom 24 timmar.

För att identifiera riskbruk/missbruk med syfte att erbjuda insatser har andra enheter inom socialtjänsten en viktig uppgift och skall särskilt uppmärksamma behov av insatser för missbruk i ärenden där det förekommer våld, försummelse av barn, långvariga ekonomiska bekymmer och destruktivt beteende.

Allmänna principer

Socialtjänsten har det totala ansvaret för missbruksvården, såväl för utredning såväl som behandling. Kommunens handläggare för missbruk utför inte behandlingsarbete utan utreder personer med beroendeproblematik. Målet för arbetet är att den enskildes missbruk ska upphöra eller minska i en sådan omfattning att livssituationen förbättras för den enskilde och/eller för dennes anhöriga. De insatser som myndigheten fattar beslut om ska så långt som möjligt ges i frivilliga former med beaktande av den enskildes självbestämmande rätt. När åtgärder berör barn skall alltid vad som är barnets bästa beaktas. I första hand skall alltid prövas om insats kan ges inom kommunens verksamhet. Öppenvård skall i så stor utsträckning som möjligt väljas i stället för slutenvård. Ett ärende hos socialtjänsten kan aktualiseras genom ansökan, anmälan eller på initiativ av myndigheten själv.

Anhöriga

I Ragunda kommun finns möjlighet för anhöriga att få stöd via öppenvården och utredande socialsekreterare erbjuder anhöriga en kontakt med öppenvården. Det är viktigt att anhöriga erbjuds hjälp oavsett om den som har missbruksproblem själv genomgår missbruksbehandling eller inte.

Handläggning

Aktualisering

Ett ärende aktualiseras till individ- och familjeomsorgen genom ansökan, anmälan eller på annat sätt.

Ansökan, anmälan och begäran ska alltid registreras och dokumenteras i verksamhetssystemet Treserva, och innehålla uppgifter om vad saken gäller, vem uppgifterna avser, vem som har lämnat uppgifterna, när och hur uppgifterna lämnats och namn och befattning på den som tagit emot uppgifterna.

Förfrågan/Ansökan

Ansökan kan göras muntligt eller skriftligt av den enskilde själv eller genom ett ombud som den enskilde själv anlitar. Ombudet ska ha en skriftlig eller muntlig fullmakt. Om det endast finns en muntlig fullmakt ska kontroll göras med den enskilde. Krav kan ställas på den sökande att med sin namnteckning styrka vissa uppgivna förhållanden eller skriftligt medge att vissa uppgifter om honom eller henne får inhämtas. Även i de fall det från början står klart att en ansökan inte kommer att kunna beviljas uppkommer ett ärende, och en utredning måste göras och ett beslut fattas.

Om det inte är helt klart att den enskilde endast önskar upplysningar ska begäran uppfattas som framställan om bistånd och avgöras i ett beslut.

Vid egen ansökan ska den enskilde få en kontakt inom 7 arbetsdagar räknat från ansökningsdatum.

Vid en ansökan ska nämnden alltid inleda utredning (undantag om ansökan återtas). Detta för att pröva den enskildes ansökan och lämna ett överklagningsbart beslut.

Anmälan

En anmälan om att en person kan behöva socialnämndens stöd kan komma från enskilda, andra myndigheter och organisationer. En anmälan kan göras muntligt eller skriftligt.

Vid anmälan ska en förhandsbedömning göras om uppgifterna kan antas föranleda åtgärd av nämnden.

Bedömningen ska leda till ett beslut om att:

- Ej inleda utredning.
- Inleda utredning enligt 11 kap 1 § SoL eller § 7 LVM.
- Knyta anmälan till pågående utredning eller insats.

Annat sätt

Ett ärende kan ex. uppkomma genom en förfrågan, begäran om yttrande från annan myndighet, meddelanden från annan myndighet, genom iakttagelser som görs inom nämndens egen verksamhet osv.

I vissa fall uppkommer ett ärende hos socialnämnden automatisk till exempel när andra myndigheter, till vilka nämnden har skyldighet att yttra sig, begära nämndens yttrande. I övriga fall skall det göras en förhandsbedömning.

Polisens underrättelseskyldighet innebär att socialnämnden underrättas om berusade personer som omhändertagits. Denna typ av information innebär inte skyldighet att inleda utredning utan det avgörs vid nämndens förhandsbedömning.

Förhandsbedömning

Frågan om en utredning ska inledas avgörs genom en förhandsbedömning. Bedömningen går ut på att bilda sig en uppfattning om den enskildes situation och inställning till att ta emot hjälp. Utgångspunkten är vad som framkommit i den aktuella anmälan, ev. tidigare anmälningar och tidigare kännedom om den det gäller. Ur rättssäkerhetssynpunkt krävs att förhandsbedömningen inte drar ut på tiden.

När det gäller vuxna kan en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inte inledas mot den enskildes vilja. Om LVM kan komma i fråga är nämnden skyldig att inleda utredning enligt 7 § LVM.

Om förhandsbedömningen leder fram till ställningstagandet att inte inleda utredning ska detta dokumenteras. Av dokumentationen ska det framgå att utredning inte har inletts, motivet till detta, datum samt underskrift enligt delegationsordningen. Om den enskilde inte vill ha insatser och det handlar om en person som kan antas vara i behov av nämndens insatser har nämnden till uppgift att motivera och erbjuda individen att ta emot stöd och hjälp.

LOB – anmälan enligt lag omhändertagande av berusade personer med mera

När någon blir omhändertagen av polis enligt LOB innebär det att den enskilde har varit ur stånd att ta hand om sig själv under påverkan av alkohol eller andra berusningsmedel. Anmälan om LOB skickas till socialtjänsten.

Inkomna underrättelser om LOB rattfylleri eller narkotikabrott är och hanteras som en anmälan. Gäller anmälan en enskild under 25 år skickas alltid kallelse för samtal. Är den enskilde över 25 år skickas informationsbrev till den enskilde om möjligheten att få hjälp vid socialtjänsten.

Finns det barn i hushållet alternativt barn som den enskilde är vårdnadshavare för görs bedömning om det finns oro för barnet/en. Finns oro så görs en anmälan till en handläggare på barn och familjeenheten.

Utredning

I 11 kap 1 § SoL anges att socialnämnden utan dröjsmål ska inleda utredning när något kommit till nämndens kännedom genom ansökan eller på annat sätt och som kan ge anledning till någon åtgärd från nämnden. Begreppet utredning gäller för all den verksamhet som behövs för att göra det möjligt för en myndighet att fatta beslut eller lämna ett begärt yttrande i ett ärende. Syftet med en utredning är att ge tillförlitligt beslutsunderlag och utgöra en grund för insatser.

Socialtjänstlagen anger inte att utredningen ska avslutas eller genomföras på ett visst sätt eller, när det gäller vuxna, inom en viss tid. I 7 § Förvaltningslagen (FL) anges dock att en utredning ska genomföras så snabbt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Det är viktigt att den enskilde informeras om vad en utredning innebär.

Utredningens omfattning varierar beroende på den enskildes behov och vilken typ av insats som efterfrågas. Utgångspunkten är att den enskilde så långt som möjligt ska medverka i utredningen och ha inflytande över planeringen av vård- och behandlingsinsatser. Klienten ska i regel erbjudas ett första möte med handläggare inom en vecka från det att anmälan/ansökan kommit in. Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att kunna ge tillfredsställande underlag för beslut, men inte vara mer ingående än vad som är nödvändigt för utredningens syfte.

Handläggaren har ansvar för att samtalen hålls på rätt nivå. Med utredningstid menas den tid det tar för en ansökan/anmälan från det den inkommit till socialtjänsten tills det finns ett beslut som nått den sökande.

En utredning avseende beroendevård bör omfatta följande områden:

- Vad utredningen avser
- Vem som omfattas av utredningen

- Utredningsförfarande
- Bakgrund (kortare redogörelse för personens bakgrund och sociala förhållanden t ex bostad)
- Fysisk hälsa
- Arbete och försörjning
- Alkohol användning
- Narkotika användning
- Rättsliga problem
- Familj och umgänge
- Psykisk hälsa
- Ev. Barnens situation
- Personens egen uppfattning
- Handläggarens bedömning
- Förslag till beslut

Beslut att inte inleda utredning

Beslut att inte inleda utredning ska dokumenteras och tydligt motiveras. Det gäller särskilt LVM-anmälningar eller andra anmälningar om tungt missbruk. I samband med beslutet ska barnperspektivet beaktas och tydligt framgå.

Barnperspektivet i utredningar av vuxna

Sverige har godkänt FN:s barnkonvention genom beslut i Riksdagen och har därmed förpliktigt sig att vidta alla lämpliga åtgärder för att stärka barns ställning. Att ha ett barnperspektiv i beslutsfattandet innebär att analysera vilka följder ett beslut kan få för enskilda barn. I socialtjänstens utredningar som rör vuxna ska därför alltid kartläggas om det finns barn med i bilden och hur barn är berörda. Att iakttä ett barnperspektiv i en utredning som gäller en vuxen får inte medföra att barnets förhållanden utreds. Om det framkommer uppgifter som tyder på att barnet kan fara illa ska alltid en anmälan göras till en handläggare på barn och familjeenheten. Anmälnings- och uppgiftsskyldighet föreligger 14 kap 1 § SoL. Anmälan ska alltid vara skriftlig och undertecknad.

Beslut

Ett ärende avgörs alltid genom ett beslut. Beslutet ska fattas direkt i anslutning till att utredningen slutförs oavsett om beslutet kan verkställas vid denna tidpunkt. Alla beslut ska vara skriftliga och omgående meddelas den enskilde.

Beslutet ska vara tydligt och begripligt för den enskilde. Av biståndsbeslutet ska tydligt framgå:

- Vem beslutet avser

- Vad som beslutats
- Lagrum
- Skäl för beslut
- Beslutsdatum
- Vem som fattat beslutet
- Vad den enskilde ansökt om
- Vilka insatser som beviljats respektive avslagits helt eller delvis
- Målet med insatserna
- För hur lång tid beslutet gäller
- Motivering till ev avslag med besvärshänvisning

Gynnande förvaltningsbeslut kan som huvudregel inte ändras eller återkallas. Ett beslut kan innehålla ett förbehåll som innebär att det kan återkallas när den enskilde inte längre har behov av insatsen eller när de förutsättningar som gällde för beslutet i övrigt har förändrats. Det är viktigt att det tydligt anges i beslutet vilka förbehåll som finns, dvs. under vilka omständigheter beslutet kan komma att omprövas. En form av förbehåll avser tidsbegränsning av beslut. Det är lämpligt att tidsbegränsa beslut om sådana insatser där det kan förutses att den enskildes behov förändras. Målen med insatser inriktade mot missbruk är i sig riktade mot hjälp till förändring, varför beslutet ska tidsbegränsas.

Överklagande av beslut

Den enskilde och/eller dennes ombud ska enligt Förvaltningslagen alltid informeras om möjligheten att överklaga. Beslutet ska alltid innehålla information om hur man överklagar beslutet (§ 21 andra stycket FL).

Om beslutet innebär helt eller delvis avslag har den enskilde eller dennes legale ställföreträdare alltid rätt att överklaga beslutet. Detta ska ske skriftligen och i skrivelsen ska klagande ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som denne begär. Om den enskilde önskar ska handläggaren vara denne behjälplig med överklagandet. Är beslutet uppenbart oriktigt och om det kan ändras snabbt, enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part så är kommunen skyldig att ompröva beslutet (27 § FL), detta gäller oavsett om något överklagande inkommit eller inte. Överklagandet ska skickas vidare till Förvaltningsrätten oavsett ändring av beslut eller inte.

Om omprövning inte är aktuell eller inte föranleder någon ändring av beslutet sänder kommunen överklagandet vidare till Förvaltningsrätten efter prövning om överklagande inkommit i rätt tid. Överklagan skickas till Förvaltningsrätten snarast.

Till Förvaltningsrätten sänds följande handlingar i original (kopior sparas i akten)

- Ansökan
- Utredning, beslutsmeddelande och ev bilagor
- Överklagan

Om överklagan innehåller en begäran om inhibition (dvs verkställighetsförbud) föreligger ingen omprövningsskyldighet. Ärendet ska då omedelbart sändas till Förvaltningsrätten.

Verkställighet av beslut

Beslut om bifall ska verkställas snarast, dvs utan dröjsmål. När insatsen genomförs av någon annan än den som handlagt ärendet ska ett uppdrag lämnas till den som ska genomföra insatsen. Uppdraget utgår från beslutet om insats och den enskildes individuella behov och det ska tydligt framgå vad insatsen ska innehålla. Alla gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader ska anmälas till Inspektionen för Vård- Och Omsorg.

Insatser

Socialtjänstlagen anger att vården måste planeras och att nämnden noga ska följa vården, vilket betyder att insatserna inte ska ses som isolerade åtgärder utan som delar i en vårdprocess. Enligt förarbeten till socialtjänstlagen är planmässighet och långsiktighet viktiga utgångspunkter för de insatser som socialtjänsten erbjuder personer med missbruksproblem.

För att den enskilde ska kunna erbjudas insatser som utgår från hans behov krävs tillgång till ett differentierat utbud.

Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med hen, vilket innebär att det är viktigt att den enskilde ges möjlighet att framföra sina synpunkter på innehållet i de insatser han/ hon tar del av.

Insatser som erbjuds kan vara i form av öppenvård inom den egna kommunala öppenvården eller via andra kommuner eller privata vårdgivare. Det är vanligt att flera insatser behöver pågå samtidigt och samordnat.

Enligt 6 kap 1 § SoL ska socialnämnden ansvara för att personer som är i behov av vård eller boende i annat hem än det egna, kan tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende (HVB).

Vårdplan

En plan ska upprättas när någon vårdas i ett HVB-hem eller familjehem för den som socialnämnden avser anordna.

Genomförandeplan

När beslut fattas ska en genomförandeplan upprättas tillsammans med den enskilde utifrån vårdplanen. Genomförandeplanen ska mer i detalj beskriva hur en insats ska genomföras. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för det praktiska genomförandet och för uppföljningen av insatsen. Den enskilde bör medverka i planeringen. Av planen ska framgå när och ur den ska följas upp.

Uppföljning

Alla beslut ska följas upp och omprövas innan beslutet löper ut eller vid förändrade behov. I samband med uppföljning revideras genomförandeplanen. Vid institutionsplaceringar sker uppföljning med ca sex veckors intervall eller då behov uppstår.

Våld i Nära relationer

Frågor om våld i nära relationer ska ingå i den utredning som görs efter ansökan om insats. En rutin för att upptäcka utsatthet i form av våld i nära relationer ska finnas på vuxenenheten vid Individ- och familjeomsorgen.

Egenkontroll/granskning

Handläggaren ska själv granska sina ärenden regelbundet, dock minst var tredje månad. Biträdande ska enligt beslutad internkontrollplan ta fram utredningar/ärenden som IFO chefen ska granska som en del av interngranskningen inom kommunen.

Systematisk uppföljning och förbättringsarbete

Individ- och familjeomsorgen Ragunda kommun använder systematisk uppföljning och förbättringsarbete med hjälp av ORS - Outcome Rating Scale och SRS - Session Rating Scale. ORS och SRS, är två instrument i form av skalor, som mäter en individs mående och upplevelse av kontakt med socialsekreterare och öppenvården och möjliggör uppföljning och utvärdering vid utredning, behandling, råd och stöd inom socialt arbete.

Samverkan

Om insatser är aktuella från andra myndigheter eller från andra myndighetsgrupper inom kommunens socialtjänst ska bästa möjliga samverkan eftersträvas, utifrån den enskildes behov. Viktiga samarbetspartner är

beroendeenheten, polisen, primärvården, öppen- och slutenvård psykiatri, den kommunala socialpsykiatrin, frivården och kriminalvården.

Samordnad Individuell plan (SIP)

När en person har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska en samordnad individuell plan upprättas. I planen ska redovisas:

- Vilka insatser som behövs
- Vilka insatser respektive huvudman ansvarar för
- Vilka åtgärder som ska vidtas av någon annan än kommunen eller regionen, t ex Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen

Vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

Även insatser från andra aktörer, t ex kriminalvården kan redovisas i planen. Syftet med planen är att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att den enskildes samlade behov av behandling och insatser tillgodoses. För att en plan ska kunna upprättas krävs den enskildes samtycke.

Samverkan/Överflyttning av ärende till annan kommun

En person kan inte nekas bistånd i en kommun med motiveringen att behovet kan tillgodoses i en annan kommun om det inte står klart vilken kommun som ska ha ansvaret. Om det är oklart i vilken kommun den enskilde är bosatt ska vistelsekommunen alltid ansvara för att den enskilde får allt stöd och den hjälp han eller hon behöver, inte bara insatser som en akut situation kan föranleda. (prop 201/11:49, s 35-36) Den enskildes egen uppfattning om vilken kommun som är bosättningskommun bör vara av betydelse vid bedömningen i dessa fall. (prop 2010/11:49, s 40)

Vid anmälan eller ansökan avseende personer som är folkbokförda och/eller vistas i annan kommun gäller att en muntlig kontakt måste tas med den andra kommunen innan personen hänvisas dit. Vid den muntliga kontakten måste handläggaren förvissa sig om att personens ansökan/anmälan kommer att hanteras i den andra kommunen innan man fattar beslut om att inte inleda utredning. Vid oklarheter om var personen hör hemma eller om den andra kommunen nekar att ta emot ärendet, måste ansökan/anmälan hanteras i Ragunda.

Om personen har en pågående insats (t ex öppenvård, nyligen avslutat LVM etc) ska hemkommunen i första hand behålla insatsen till dess att man anser att behovet av insatsen har upphört. I andra hand ska, efter samtycke från klienten,

överföring av ärendet göras till den nya kommunen. När det gäller överföring av pågående insatser till annan kommun, ska det göras en ansökan till den andra kommunen. Om kommunen säger nej, går det att ansöka hos IVO för att få detta ändrat (2a:10 SoL). IVO:s beslut kan överklagas till förvaltningsdomstol.

Begäran om överflyttning till annan kommun ska ske skriftligt. Överflyttning ska ske om den enskilde har stark anknytning till den mottagande kommunen, om den enskilde själv önskar det eller om det finns ett varaktigt hjälpbehov samt eventuellt andra omständigheter som ska beaktas.

Beslut om behandling

Behandlingen är ett bistånd som ska föregås av utredning och beslut. Med beslutet som grund formulerar socialsekreteraren ett uppdrag till öppenvården. Öppenvårdens personal gör därefter en genomförandeplan med klienten. Genomförandeplanen ska följas upp regelbundet, minst var tredje månad.

Arbetsgivares rehabiliteringsansvar

När en ansökan om bistånd till strukturerad öppenvård inkommer från personer med anställning och förankring på arbetsmarknaden ska handläggaren undersöka klientens möjligheter att få behandling via arbetsgivaren. Att klienten har en arbetsgivare med rehabiliteringsansvar får dock inte innebära att framställningen generellt avslås. En individuell bedömning av klientens situation och behov måste alltid ligga till grund för ett beslut.

Placering i HVB eller familjehem

Vid beslut om extern placering ska det finnas ett tydligt syfte med vad vården ska uppnå och det ska framgå varför detta syfte inte kan uppnås i öppenvård. Inför en placering ska Regionens ansvar tydliggöras och vid behov samplanering och avtal om kostnadsfördelning enligt rutin. Placering ska göras inom gällande ramavtal. Görs en placering utanför ramavtalet ska beslutet motiveras. Planering efter placering innan en behandling enligt LVM eller SoL avslutas ska en planering ihop med klienten och andra nödvändiga aktörer göras. SIP:en är här ett verktyg som bör användas för att skapa struktur och för att få till bra uppföljning. Planeringen görs för att ge den enskilde förutsättningar att klara sig på egen hand efter avslutad behandling och för att bibehålla drogfrihet/nykterhet. Det kan handla om insatser så som öppenvård och /eller kontaktperson.

Insats social bostad

Om en person saknar stadigvarande eget boende och på egen hand inte kan ordna det, kan den enskilde ansöka om insatsen social bostad. Insatsen bedöms

individuellt och beviljas restriktivt. En planering och individuella villkor görs upp med den enskilde vilket är en förutsättning att det följs för att insatsen ska beviljas och sedan fortlöpa. Den enskilde måste för att vara berättigad insatsen skriva på en uppsägning av besittningsrätt vilket är en förutsättning för att insatsen kan sägas upp på 48 timmar vid misskötsamhet. Se rutin gällande social bostad.

Tidsbegränsade beslut

Alla beslut om insatser ska vara tidsbegränsade. Huvudregeln är att insatser omprövas efter sex månader och externa placeringar efter tre månader. Omprövning ska föregås av en uppföljande och utvärdering av insatsen.

Egenavgifter

Enligt 8 kap 1 § SoL är att stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär är avgiftsfria för den enskilde. Kommunen får dock, utom beträffande barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Om det finns förutsättningar och det bedöms möjligt att ta ut en avgift som fastställs enligt Regeringens föreskrifter.

Vård och behandling av kriminalvårdens klienter

Förutsättningar för kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelsestraff. Enligt § 56 Lagen om kriminalvård i anstalt kan intagen få rätt till vård under verkställigheten. Målgruppen är personer som normalt skulle dömas till fängelse, men vars brottslighet i väsentlig grad kan relateras till missbruk av beroendeframkallande medel och som är villiga att genomgå vård och behandling enligt en särskild plan. Frivården har ansvar för den utredning och planering som ska ligga till grund för genomförandeplanen i ett kontraktsvårdsärende. Domstolen kan besluta att frivården ska genomföra en kontraktsvårdsutredning. Frivårdsmyndigheten ska bedöma om förutsättningarna för kontraktsvården är uppfyllda och har det övergripande ansvaret för utredningen. Alla typer av vård och behandling kan förekomma. I utredningen ska det läggas vikt vid klientens motivation och vårdbehov. Genomförandeplanen ska vara skriftlig och godkännas av klienten. Inför en behandling tecknas en ansvarsförbindelse mellan Frivården och socialtjänsten. Kriminalvården ansvarar för kostnaderna under straffets verkställighet. Från och med dagen för villkorlig frigivning upphör kriminalvårdens ansvar.

Kostnadsansvar

Socialtjänstens kostnadsansvar för vården inträder fr o m dagen efter tidpunkten för villkorlig frigivning och pågår fram till behandlingstidens slut. Socialtjänsten tar beslut i den enskildes ansökan om en ansvarsförbindelse skall lämnas till kriminalvården beträffande kostnadsansvaret efter tänkt frigivning. Under den tid då kriminalvården har kostnadsansvar för den dömdes behandling beslutar frivården i alla ekonomiska frågor som rör behandlingen. I samband med placering på behandlingshem eller i familjevård kan kriminalvården efter sedvanlig prövning bekosta hela eller delar av lämplig grundutrustning avseende kläder, skor, fritidsutrustning mm. Kostnader för glasögon och tandvård kan också beviljas. Vid öppenvårdsbehandling bekostas enbart den behandling och kontroll som följer av genomförandeplanen. I samband med att kostnadsansvaret övergår till socialtjänsten görs också en prövning av om klienten ska betala en egenavgift.

Anvisningar för handläggning av yttrande körkortsärenden

Lagstiftning

Frågor som rör körkort regleras i körkortslagen (1998:488) samt i körkortsförordningen (1998:980)

Körkortsytttrande

Att skriva ett körkortsytttrande innebär att en utredning genomförs enligt 11 kap 1 § SoL. Ett körkortsytttrande ska innehålla en redogörelse för de omständigheter som har betydelse för att bedöma sökandes lämplighet att inneha körkort eller traktorkort ur nykters/drogfrihetshänseende.

Någon generell regel för utredningens omfattning och utredningens längd finns inte, men Transportstyrelsen anger en remisstid inom vilken yrkandet ska avgas. Den bör dock vara så omfattande att det finns en realistisk möjlighet att bedöma personen ur nykterhets/drogfrihetshänseende är lämplig att inneha körkort eller ej. Utredaren kan avstå från att göra en bedömning om personen bör betros med körkort om t ex tidigare kännedom om personen saknas. Det är ytterst Transportstyrelsen som beslutar i frågan. Bestämmelser om hur länge en person med tidigare kända missbruksproblem ska ha varit nykter/drogfri för att kunna vara lämplig att inneha körkort finns inte.

Det är dock viktigt att personen har visat en längre tids dokumenterad nykterhet/drogfrihet. Yttrande till Transportstyrelsen bör innehålla följande:

- Bakgrund och aktuell situation.
- Eventuell tidigare aktualisering inom socialtjänsten

- En redogörelse för personens eventuella tidigare missbruk med uppgift om hur länge missbruket pågått, hur längre personen varit drogfri, genomgången eller pågående missbruksbehandling. Aktuella alkoholvanor (även om missbruk inte föreligger). Om det funnits narkotikamissbruk bör det anges vilka droger personen använder/har använt. Vid subutex- eller metadonbehandling bör det framgå hur länge behandlingen pågått.
- Referenser: två referenser bör tas. De bör vara så objektiva som möjligt och inte vara närstående/anhöriga till den som utredningen gäller.
- Bedömning: om möjligt, utredarens sammanlagda bedömning om personen i fråga ur nykterhets/drogrifrihetshänseende bör eller inte bör betros med körkort.